

COSTACHE VIRNAV: PIONIER AL MEDICINEI ROMÂNEȘTI

(La aniversarea de 160 ani de la naștere)

Costache Virnav (1806—1870) ocupă un loc de seamă între pionierii medicinei românești. Primul medic român din Moldova, el a jucat un rol de seamă în dezvoltarea Societății de medici și naturaliști din Iași — fondată în 1834 — și are merite nepieritoare în popularizarea cunoștințelor medicale și sanitare.

Întreaga operă a lui *Costache Virnav* este pătrunsă de un puternic suflu iluminist. Ideile sale iluministe și de popularizare a medicinei apar încă în lucrarea sa de disertație. Teza sa „*Rudimentum physiografie Moldaviae*” (Buda, 1836) depășește din toate punctele de vedere cadrele unei disertații medicale obișnuite, fiind o monografie sanitară exhaustivă a Moldovei. Autorul fructifică datele autorilor autohtoni și străini cu privire la Moldova (*Cantemir, Sultzer, Wolff, Vilkons*) și asociază informațiilor acestora observațiile sale proprii multilaterale și aprofundate.

Virnav, pătruns de o sinceră dragoste de țară și popor, mărturisește în prefața lucrării sale țelurile propuse: „Fiind originar dintr-o țară care abundă în toate bogățiile naturale, ca nici o altă țară din Europa, dar care și-a cercetat bogățiile mai puțin decît toate celelalte și a descris prea puțin, ceea ce a cercetat, eu m-am dedicat studiului medicinei pentru că, atît cît îmi permit puterile mele tinere, să pot studia fiziografia patriei; am fost împins la aceasta nu de setea de a avea vreun profit sau de vanitate, ci numai din dorința de a fi de folos compatrioților mei”.

Întreaga operă a lui *Virnav* este expresia strădaniei sale de a contribui în mod activ la ridicarea materială și sanitară a poporului român. Din acest punct de vedere el consideră hotărîtor popularizarea cunoștințelor sanitare în rîndul poporului, fiind convins că o dată cu introducerea rezultatelor științei contemporane pregătește patriei sale un viitor mai fericit. El militează contra analfabetismului, cere fondarea de noi școli, luptă contra rămîinerii în urmă și contra vechilor obiceiuri, stavile în calea progresului.

Ochiului ager al lui *Virnav* nu-i scapă deosebirea flagrantă dintre modul de viață luxuriant al boerilor și mizeria poporului de rînd. În legătură cu aceasta el remarcă: „Moldovenii distinși și bogați dispun de case spațioase, solide și luminoase, ele sînt înconjurate de cele mai multe ori cu grădini ce oferă condiții sănătoase de trai. Dar casele săracilor, construite din lemn, din lut, sau din nuiele lipite pe din afară cu lut sînt puțin sănătoase”. De aici și deducția: „Întrucît felul de viață pe care-l duce poporul se deosebește de acela al persoanelor bogate, și bolile respectă această diferență.”

Medicul iluminist adoptă cu bucurie programul Societății de medici și naturaliști din Iași care cere cercetarea și fructificarea bogățiilor naturale ale Moldovei, promovarea dezvoltării sociale și difuzarea cunoștințelor naturalist-științifice în rîndul maselor. *Virnav* devine unul dintre conducătorii spirituali ai acestei ilustre societăți.

De numele lui se leagă și fondarea revistei „Povățuitorul Sănătății și a economiei”. foaie de răspîndire a cunoștințelor sanitare economice și veterinare.

Tot el este primul redactor al „Foi Societății de Medici și Naturaliști din Principatul Moldaviei” (1851). E autorul unei lucrări de popularizare despre holeră, boală care în această perioadă bîntuia în Europa întreaga și făcea ravagii și în Moldova. În seminarul „Veniamin” predă lecții despre științele naturii.

Activitatea de popularizare a cunoștințelor medicale, depusă de *Virnav*, este hotărîtoare pentru dezvoltarea medicinei noastre. Ea a contribuit din plin la pregătirea premiselor fazei creatoare a medicinei românești. „Povățuitorul Sănătății și a Economiei” a fost prima revistă medicală română și în același timp prima foaie de popularizare a cunoștințelor naturalist-științifice în limba română.

La 160 de ani de la naștere, posteritatea recunoscătoare își aduce aminte cu adîncă recunoștință de *C. Virnav*, medic patriot, popularizator zelos al cunoștințelor sanitare și medicale.

S I.